

Bruselj, 19.4.2017
COM(2017) 183 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Pobuda za trajnostni razvoj modrega gospodarstva v zahodnem Sredozemlju

{SWD(2017) 130 final}

1. UVOD

Pomorsko gospodarstvo zahodnosredozemske regije ima ogromen potencial za razvoj v vseh z njim povezanih sektorjih. Regija ima 200 pristanišč in terminalov, skoraj 40 % vsega blaga (glede na vrednost) pa se prevaža po Sredozemlju¹.

Zahodnosredozemska regija privablja največ turistov v sredozemskem bazenu, deloma tudi zaradi svoje umetnosti in kulturnega bogastva. Zanj je značilna izjemna biotska raznovrstnost, saj ima 481 zavarovanih morskih območij, vključno z območji Natura 2000². Regija je bogato ribolovno območje, ki ustvarja več kot 30 % celotne vrednosti iztovorov ob prvi prodaji v Sredozemlju in zagotavlja več kot 36 000 neposrednih delovnih mest na ribiških plovilih³.

Kljub tem pomembnim prednostim se regija srečuje s številnimi izzivi, ki prispevajo k njeni splošni geopolitični nestabilnosti: dolgotrajna gospodarska in finančna kriza z visoko stopnjo brezposelnosti mladih v več državah, vse večja urbanizacija obale, prelov staležev rib, onesnaževanje morja in ne nazadnje begunska kriza.

Podnebne spremembe na regijo močno vplivajo,⁴ dvig morske gladine pa je velika grožnja za obalne ekosisteme in gospodarstva. Drugi dejavniki, kot so rast in staranje prebivalstva, migracije ter vse večja globalizacija, bodo prav tako povečali te pritiske.

Zato obstaja jasna potreba po skupni pobudi, ki bo EU in sosednjim državam omogočila, da s čezmejnimi sodelovanjem:

- povečajo varnost in zaščito;
- spodbudijo trajnostno modro rast in delovna mesta ter
- ohranijo ekosisteme in biotsko raznovrstnost v zahodnem Sredozemlju.

Glede vprašanja gospodarjenja z morjem bo združitev moči državam omogočila, da uskladijo delovanje, uspešneje uporabljajo orodja ter v celoti izkoristijo instrumente financiranja in finančne instrumente, hkrati pa bodo lahko izkoristile več zasebnih naložb, kot če bi delovale same, vključno z izkoriščanjem pred kratkim vzpostavljene naložbene platforme EU za sosedstvo⁵.

Zato je leta 2015 Unija za Sredozemlje z ministrsko deklaracijo o modrem gospodarstvu⁶ pozvala sodelujoče države, naj raziščejo dodano vrednost in izvedljivost ustreznih pomorskih strategij na podregionalni ravni ter gradijo na izkušnjah dialoga 5+5. Oktobra 2016 so ministri za zunanje zadeve Alžirije, Francije, Italije, Libije, Malte, Mavretanije, Maroka, Portugalske, Španije in Tunizije podprli nadaljnje sodelovanje pri oblikovanju pobude za trajnostni razvoj modrega gospodarstva skupaj s sekretariatom Unije za Sredozemlje⁷.

¹ <http://msp-platform.eu/sea-basins/west-mediterranean>.

² <http://www.mapamed.org> (april 2016).

³ <http://www.fao.org/3/a-i5496e.pdf> (FAO 2016).

⁴ <http://www.cmcc.it/publications/regional-assessment-of-climate-change-in-the-mediterranean-climate-impact-assessments>.

⁵ http://ec.europa.eu/europeaid/news-and-events/state-union-2016-european-external-investment-plan_en.

⁶ http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-11-17-declaration-on-blue-economy_en.pdf.

⁷ <http://ufmsecretariat.org/foreign-affairs-ministers-of-the-55-dialogue-discuss-pressing-regional-challenges-and-highlight-the-positive-contribution-of-ufm-activities-to-the-enhancement-of-regional-cooperation/>.

Ta pobuda, ki izvira iz navedenega poziva, zajema to sporočilo in spremni okvir za ukrepanje. Oba sta bila pripravljena v tesnem sodelovanju z zadevnimi državami in sekretariatom Unije za Sredozemlje. Sporočilo opisuje glavne izzive, pomanjkljivosti, ki jih je treba obravnavati, in mogoče rešitve. V okviru za ukrepanje so predstavljeni predlagane prednostne naloge, njihova dodana vrednost, podrobni ukrepi ter projekti, in sicer s količinskimi cilji in roki za spremljanje napredka.

Pobuda temelji na dolgoletnih izkušnjah Komisije s strategijami za morske bazene in makroregionalnimi strategijami⁸ (kot so atlantska strategija, strategija EU za regijo Baltskega morja in strategija EU za jadransko-jonsko regijo). Poleg tega temelji na več kot dveh desetletjih delovanja znotraj dialoga 5+5, ki je ustvaril močne vezi med sodelujočimi državami. Gradi tudi na drugih politikah EU, povezanih z regijo, kot so prednostne naloge pregleda evropske sosedске politike in nedavno sporočilo o mednarodnem upravljanju oceanov⁹. Pobuda se opira na koristi, ki jih prinašajo:

- regionalni dialog o pomorski politiki in modrem gospodarstvu pod okriljem Unije za Sredozemlje;
- sodelovanje pri upravljanju ribištva, ki ga je pred kratkim okreplil proces Catania, ki se je začel leta 2016, in sodelovanje pri trajnostnem razvoju akvakulture, ki potekata v okviru Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju; ter
- sodelovanje v okviru Barcelonske konvencije za varstvo morskega okolja in obalnih regij Sredozemlja ter agende Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030 in prizadevanja pri izvajanju sredozemske strategije za trajnostni razvoj.

Čeprav je pobuda osredotočena na zahodnosredozemsko regijo in 10 zgoraj navedenih držav, se lahko obseg delovanja znotraj nje in morebitne koristi zlahka razširijo zunaj tega podbazena. Zato lahko ukrepi glede na potrebe, ki jih je treba obravnavati, vključujejo partnerje v srednjem Sredozemlju in severovzhodnem Atlantskem oceanu, poleg tega pa ostajajo dostopni tudi za druge partnerje.

Ker pobuda zadeva EU in partnerske države, jo bo treba najprej politično podpreti v EU in nato v Uniji za Sredozemlje, kar bo povežalo vseh 10 zadevnih držav.

⁸ COM(2014) 284 in COM(2016) 805.

⁹ JOIN(2016) 49.

2. IZZIVI IN VRZELI

V obsežnih posvetovanjih med zainteresiranimi stranmi in nacionalnimi organi je bila izpostavljena vrsta izzivov in vrzeli, ki jih lahko uvrstimo na naslednja tri glavna področja:

2.1 Varnost in zaščita

V povprečju se v zahodnem Sredozemlju na leto zgodi približno 60 nesreč v pomorskem prometu, pri čemer so v 15 takih nesrečah udeleženi tankerji, ki prevažajo nafto ali kemikalije¹⁰. Skoraj polovica nesreč v zadnjem desetletju, pri katerih je prišlo do znatnih razlitij (100 ton ali več), se je zgodila v zahodnem Sredozemskem morju¹¹. Regija je sicer še vedno v kar dobrem položaju glede na druge podbazene, vendar jo lahko novi gospodarski dogodki izpostavijo več tveganjem, zlasti na območjih zgoščenega pomorskega prometa (kot so Gibraltarska ožina, Bonifacijski preliv ali Sicilski preliv) ter v pristaniščih in ob terminalih. Dvakratno povečanje Sueškega prekopa bi lahko povzročilo še gostejši promet. Večje število ladij povečuje tveganje trčenja, onesnaženja okolja, obremenjevanja s hrupom in nesreč.

Ta regija je prav tako še posebej občutljiva z vidika zaščite. V obdobju 2013–2015 jo je vsak mesec po vodi prečkalo v povprečju 11 000 nezakonitih migrantov,¹² kar povzroča vse večjo zaskrbljenost glede človeških življenj in gospodarskih dejavnosti. Pričakuje se, da bodo trenutna demografska gibanja in podnebne spremembe zaostri trenutno tekmovanje za vire in povečali geopolitično nestabilnost regije.

Zagotavljanje varnosti in zaščite pomorskih dejavnosti je ključno za spodbujanje trajnostnega razvoja sektorjev modrega gospodarstva ter blaginje in stabilnosti v regiji. Prizadevanja za obravnavo teh tveganj in groženj vključujejo:

- regionalni akcijski načrt za promet za sredozemsko regijo¹³ in projekte SAFEMED Evropske agencije za pomorsko varnost;
- strategijo EU za pomorsko varnost in njen akcijski načrt;
- afriško celostno pomorsko strategijo 2050 in deklaracijo o pomorski varnosti iz Loméja;
- sveženj o evropski mejni in obalni straži¹⁴ ter z njim povezani pilotni projekt, ki se je začel izvajati leta 2016 in je namenjen izboljšanju operativnega sodelovanja na področju nalog obalne straže med tremi agencijami EU (Evropsko agencijo za mejno in obalno stražo, Evropsko agencijo za nadzor ribištva in Evropsko agencijo za pomorsko varnost) v zahodnem Sredozemlju.

Odkar je leta 2015 nadzor nad begunsko krizo in migracijami postal prednostna naloga, so bile v okviru evropske agende o migracijah oblikovane številne dejavnosti, usmerjene v migracije. Omrežje *Seahorse Mediterraneo* ter foruma evropskih in sredozemskih služb obalne straže so prav tako pripomogli k izboljšanju sodelovanja med zadevnimi državami.

Kljub temu so pobude in projekti še vedno razmeroma razpršeni po regiji, zmogljivosti organov pregona ter razpoložljivost, dostopnost, obdelava in razumevanje podatkov pa so

¹⁰http://www.medmaritimeprojects.eu/download/ProjectMediamer/SH_Meeting_WME/WM_Transport_factsheet_300115.pdf.

¹¹ <http://arxiv.org/pdf/1510.00287.pdf>.

¹² <http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-AaG-565905-Recent-Migration-flows-to-the-EU-FINAL.pdf>.

¹³ Načrt je marca 2015 sprejel evro-sredozemski prometni forum.

¹⁴ Uredbe (EU) 2016/1624, 2016/1625 in 2016/1626.

med obalama še vedno različni in razdrobljeni. Da se te vrzeli zapolnijo, je treba sodelovanje med državami članicami EU in južnimi partnerskimi državami okrepiti s podpiranjem interoperabilnosti in izmenjave podatkov, gradnjo zmogljivosti in izboljšanjem sprotnega odzivanja v nujnih primerih.

2.2 Visoka stopnja brezposelnosti mladih in staranje pomorske delovne sile

V zahodnosredozemski regiji je nastal zaposlitveni paradoks, saj pomorska podjetja v novih in tradicionalnih sektorjih kljub izjemno visoki stopnji brezposelnosti mladih (med 14 % in 58 %) ne najdejo delavcev ustreznih profilov s potrebnimi spretnostmi in znanji. Ta neusklajenost med povpraševanjem in ponudbo je nastala zlasti zaradi pomanjkanja dialoga in sodelovanja med panogo in različnimi ravni izobraževanja.

Poleg tega lahko zaznamo dvojni izziv na področju raziskav in razvoja. Po eni strani dejavnosti, kot so turizem, promet in ribištvo, ki so tradicionalno v ospredju modrega gospodarstva, potrebujejo več inovacij in diverzifikacije, da bi ohranile dolgoročno vzdržnost, konkurenčnost in donosnost ter zagotovile kvalificirano zaposlitev. Po drugi strani več novih dejavnosti in vrednostnih verig (kot so modra biotehnologija, obnovljivi morski viri energije, živi in mineralni viri)¹⁵ potrebuje namensko podporo, da razvijejo celotni potencial, dosežejo zadostno kritično maso ter pritegnejo prilagojeni razvoj in raziskave ter naložbe.

Trenutno se spodbujajo številne strateške pobude in okviri po vsem zahodnem Sredozemlju, katerih namen je pospešiti gospodarsko dejavnost, raziskave in inovacije. Ti zajemajo:

- strategijo EU za modro rast in pomorsko politiko;
- strategijo EU za večjo rast in več delovnih mest v obalnem in pomorskem turizmu¹⁶;
- pobudo BLUEMED;
- pobudo FAO za modro rast.

Te pobude so usmerjene bodisi v države EU bodisi v države evropskega sosedstva, ne pa v obe skupini držav hkrati. Pobude, ki se izvajajo prek razpisov EU, včasih ne odražajo posebnih potreb upravičencev v zahodnem Sredozemlju, podpora za presečne dejavnosti med južnimi in severnimi zainteresiranimi stranmi pa je navadno omejena. Treba je ukrepati, da se odpravijo nesorazmerja glede njihovega geografskega obsega, uskladijo instrumenti financiranja, ustvari kritična masa za gospodarske dejavnosti, ki trenutno ne privlačijo zasebnih vlagateljev, odpravi trenutna neusklajenost med povpraševanjem in ponudbo na področju modrih spretnosti in znanj, poveča zmogljivost zainteresiranih strani za partnerstva med obalama regije ter na koncu pospešijo naložbe in ustvarijo delovna mesta v regiji.

Druge pobude, kot sta akcijski načrt za trajnostno potrošnjo in proizvodnjo ter regionalni akcijski načrt za promet za sredozemsko regijo, zajemajo obe obali regije. Ponujajo priložnost in izkoristile bi večjo sinergijo in sodelovanje med zainteresiranimi stranmi ter večjo vključenost zasebnega sektorja pri njihovem izvajanju na ravni zahodnega Sredozemlja.

¹⁵ To bo usklajeno z evropsko strategijo biogospodarstva in povezano z mednarodnim forumom za biogospodarstvo.

¹⁶ COM(2014) 86.

2.3 Različni in konkurenčni interesi na morju

Zahodnosredozemska regija je biotsko najraznovrstnejša¹⁷ in ima največ endemičnih vrst v celotnem bazenu. Kljub temu je podobno kot v preostalem morskem bazenu več staležev rib izpostavljenih dolgotrajnemu prelovu¹⁸. Nacionalno določena zavarovana morska območja in območja Natura 2000 zajemajo približno 3,5 % voda regije,¹⁹ kar je še vedno precej daleč od 10-odstotnega cilja na področju ohranjanja obalnih in morskih območij²⁰.

Regija prek glavnih pomorskih sektorjev turizma, akvakulture, ribištva in prometa ustvarja 48 % bruto dodane vrednosti in 45 % delovnih mest v celotnem Sredozemlju. Je žarišče gospodarskih, demografskih in okoljskih pritiskov, poleg tega pa je v njej kar 7 od 13 območij Sredozemlja, kjer se zgoščena gospodarska dejavnost močno prepleta z vprašanji ohranjanja²¹.

Potencialno konkurenčne pomorske gospodarske dejavnosti v istih vodah lahko škodijo naložbam ali jih preprečijo. Te dejavnosti lahko tudi povečajo nastajanje odpadkov ter porabo energije in vode, povečajo izkoriščanje bioloških in drugih virov ter nazadnje povzročijo več onesnaženja in resno poslabšanje stanja morskih in obalnih ekosistemov.

Zato v regiji potekajo prizadevanja za izvajanje številnih pobud in dogovorov, kot so direktiva EU o pomorskem prostorskem načrtovanju in okvirna direktiva EU o morski strategiji, pobuda FAO za modro rast, sredozemski akcijski načrt Programa Združenih narodov za okolje – Barcelonska konvencija ter njen regionalni akcijski načrt o morskih odpadkih in Protokol o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju. Pred kratkim sprejeta srednjeročna strategija Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju (2017–2020) za trajnost ribištva v Sredozemlju in Črnem morju ter MEDFISH 4EVER prav tako ponujata dobro podlago za obravnavanje trenutnega prelova staležev rib.

Kljub resnični politični volji za reševanje izzivov na področju okolja in ribištva v regiji še vedno primanjkuje ustrezne ozaveščenosti, razširjanja informacij in z dokazi podprtega medsektorskega oblikovanja politike. Tudi pri izvajanju in izvrševanju, zlasti na nacionalni in lokalni ravni, še vedno obstajajo številne pomanjkljivosti.

Poleg tega obremenitveni preizkusi na podlagi morskih podatkov kažejo resno pomanjkanje znanja o geološki in ekološki naravi južnih voda ter zmanjševanje javnih naložb v programe spremljanja na severu. Zaradi pomanjkanja informacij o ulovu in ribolovnem naporu v malem ribolovu je podpora ribiškemu sektorju precejšen izziv.

¹⁷ Raznolikost vrst v Sredozemlju se povečuje od vzhoda proti zahodu: 43 % znanih vrst je prisotnih v vzhodnem Sredozemlju, 49 % v Jadranskem morju in 87 % v zahodnem Sredozemlju.

¹⁸ Pri tem je treba poudariti, da je bilo pri 44 od 48 staležev, ocenjenih v obdobju 2012–2014, ugotovljeno, da so zunaj varnih bioloških mej (vir: Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo ter Generalna komisija za ribištvo v Sredozemlju).

¹⁹ <http://www.mapamed.org> (april 2016).

²⁰ Določeno v cilju št. 11 glede biotske raznovrstnosti iz Aičija in sprejeto v cilju trajnostnega razvoja št. 14.5.

²¹ Poročilo MEDTRENDS 2015:

http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/medtrends_regional_report.pdf.

3. ODZIV: UKREPI ZA REŠEVANJE IZZIVOV IN ZAPOLNJEVANJE VRZELI

V tekočem okviru za ukrepanje²² (glej spremni delovni dokument služb Komisije) so navedene vrzeli, ki jih je treba zapolniti, ter mogoča dodana vrednost predlaganih prednostnih nalog in ukrepov. Pobuda bo financirana z obstoječimi mednarodnimi, nacionalnimi in regionalnimi skladi in instrumenti financiranja ter s skladi in instrumenti financiranja EU, ki se bodo usklajevali in dopolnjevali. To bi moralo ustvariti ustrezen vzvod in privabiti finančna sredstva drugih javnih in zasebnih vlagateljev. Morebitni viri financiranja so okvirni ter podvrženi oceni postopkov in meril vrednotenja za zadevne sklade, programe in projekte brez poseganja vanjo.

S podpiranjem usklajevanja in sodelovanja med 10 državami naj bi ta pobuda:

- povečala varnost in zaščito;
- spodbudila trajnostno modro rast in delovna mesta ter
- ohranila ekosisteme in biotsko raznovrstnost v zahodnosredozemski regiji.

Po obsežnih posvetovanjih z nacionalnimi organi in zainteresiranimi stranmi se bo pobuda osredotočila na tri glavne cilje, ki obravnavajo te tri glavne izzive.

3.1 Cilj št. 1 — varnejši in bolj zaščiten pomorski prostor

Zagotavljanje varnosti in zaščite dejavnosti na morju je bistveno za trajnostni razvoj pomorskega gospodarstva, ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest ter pravilno gospodarjenje z morjem in obalo.

Prednostne naloge:

1.1 Sodelovanje med obalnimi stražami

Trenutno obstaja več pobud, ki razvijajo pomorsko varnost in zaščito, vendar se sredstva uporabljajo na različnih ravneh ali pa jih uporabljajo različni partnerji v zahodnosredozemski regiji. Čeprav je bil dosežen napredek pri pospeševanju prostovoljne izmenjave podatkov, sodelovanje med obalnimi stražami na obeh obalah ostaja omejeno, odziv ob nujnih primerih v realnem času pa je še vedno treba izboljšati.

Ukrepi:

- povečanje sodelovanja med obalnimi stražami na obeh obalah zahodnosredozemske regije z ukrepi, kot so omrežja med izobraževalnimi središči, skupno usposabljanje in izmenjava osebja,
- zagotavljanje podpore pri gradnji zmogljivosti na področjih, kot so nezakonit, neprijavljen in nereguliran ribolov, sistem za nadzor plovbe, iskanje in reševanje na morju, boj zoper tihotapljenje migrantov in drug nedovoljeno trgovanje na morju (vključno z nadaljnjim razvojem omrežja *Seahorse Mediterraneo*).

²² Okvir za ukrepanje se bo redno revidiral in posodabljal glede na nove potrebe.

Morebitni viri financiranja: Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR), evropski instrument sosedstva (ENI), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), instrument za financiranje razvojnega sodelovanja (DCI).

1.2 Pomorska varnost in odziv na onesnaževanje morja

Izmenjavo pomorskih podatkov je treba optimizirati na obeh obalah zahodnosredozemske regije, da se izboljša zavedanje o razmerah, zagotovi učinkovita uporaba nacionalnega financiranja in izboljša sodelovanje pri čezmejnih operacijah. Nekatere partnerske države si izmenjujejo okoljske podatke prek projektov SAFEMED Evropske agencije za pomorsko varnost, zaradi ozkih grl pa jim je onemogočen dostop do sistema SafeSeaNet.

Ukrepi:

- spodbujanje izmenjave podatkov o pomorskem prometu s tem, da se južnim državam zagotovita podpora pri izboljšanju njihove infrastrukture (sistem samodejnega prepoznavanja / sistem spremljanja in obveščanja za ladijski promet) ter pomoč pri dostopu do obstoječih platform (SafeSeaNet ter skupni komunikacijski in informacijski sistem za primer nesreč onesnaženja morja),
- povečanje zmogljivosti (načrtovanje, pripravljenost in orodja) za odzivanje na onesnaženje morja ob nesrečah in njihovo preprečevanje.

Morebitni viri financiranja: evropski instrument sosedstva (ENI), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), program EU Obzorje 2020, nacionalni skladi.

Pričakovani dosežki cilja št. 1

- Popolno pokritje s sistemom samodejnega prepoznavanja do leta 2018, da se zagotovi večja izmenjava podatkov o spremljanju pomorskega prometa na regionalni ravni.
- Okrepljeno varovanje meje z vključitvijo držav evropskega sosedstva v omrežje *Seahorse Mediterraneo* do leta 2018.

3.2 Cilj št. 2 — pametno in odporno modro gospodarstvo

Inovacije in izmenjava znanja so ključne za obravnavanje generacijskih sprememb na trgu dela ter ustvarjanje bolj trajnostne in konkurenčnejše regije, odporne proti cikličnim krizam in šokom. Ta cilj večinoma temelji na obstoječih pobudah, kot je BLUEMED²³ s svojo agendo za strateško raziskovanje in inovacije, ter spodbuja partnerske države k večji vključenosti.

Prednostne naloge:

2.1 Strateško raziskovanje in inovacije

Partnerji in zainteresirane strani z južne obale zahodnega Sredozemlja bodo povabljeni, da se pridružijo pobudi BLUEMED, da bi se ustvarila ekonomija obsega ter podprlo partnersko povezovanje med sektorjem raziskav in industrijo na obeh obalah.

²³ Raziskovalna in inovacijska pobuda za modra delovna mesta in rast na sredozemskem območju, ki so jo skupaj razvili Ciper, Hrvaška, Francija, Grčija, Italija, Malta, Portugalska, Slovenija in Španija.

Ukrepi:

- spodbujanje inovativnih panog in storitev na biološki osnovi, vključno z živilskimi sestavinami, farmacevtskimi izdelki, kozmetičnimi proizvodi, kemikalijami, materiali in energijo,
- razvoj novih tehnologij za opazovanje in spremljanje oceanov, vključno z biološkimi in drugimi viri v globokem morju in na morskem dnu,
- razvoj novih konceptov ter postopkov zasebnih družb in pomorskih prevoznikov za čim večjo uporabo infrastrukture, ladij in ploščadi za znanstvene, okoljske, varnostne in zaščitne namene,
- razvoj prilagojenih rešitev in novih tehnologij za izkoriščanje obnovljivih morskih virov energije ter omilitev podnebnih sprememb in prilagoditev nanje,
- razvoj gradnje zmogljivosti za prenos znanja in tehnologij.

Morebitni viri financiranja: program EU Obzorje 2020, nacionalni skladi, Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), evropski instrument sosedstva (ENI), finančni instrument za okolje (LIFE), Zeleni podnebni sklad.

2.2 Razvoj pomorskih grozdov

Pomorski grozdi jasno prispevajo k ustvarjanju inovacij, delovnih mest in rasti. Ključni so za ustvarjanje kritične mase za gospodarske dejavnosti, ki trenutno ne privlačijo zasebnih vlagateljev.

Ukrepi:

- zagotavljanje podpore pri razvoju srednjih, malih in mikropodjetij v modrem gospodarstvu (prek nacionalnih pomorskih grozdov, inkubatorjev, pospeševalnikov, storitev poslovnih angelov in prilagojenih namenskih finančnih subjektov),
- podpiranje učinkovitega omrežja pomorskih grozdov v vsej regiji,
- oblikovanje regionalnih grozdov za energijo iz obnovljivih virov, dobro počutje in aktivno staranje na podlagi morskih in pomorskih virov ter tehnologij.

Morebitni viri financiranja: Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR), Program za konkurenčnost podjetij ter mala in srednja podjetja (COSME), evropski instrument sosedstva (ENI), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), nacionalni skladi, Evropski sklad za strateške naložbe (EFSI), Evropski sklad za trajnostni razvoj (EFSD).

2.3 Razvoj in kroženje znanj ter spretnosti

Institucije za pomorsko usposabljanje in izobraževanje so opredelile več možnosti za odpravo trenutne neusklajenosti med povpraševanjem in ponudbo glede pomorskih znanj in spretnosti ter povečanje sodelovanja.

Ukrepi:

- podpiranje razvoja inovativnih pomorskih znanj in spretnosti z vrsto strateških ukrepov, ki bodo uskladili povpraševanje in ponudbo,
- spodbujanje mreženja in izmenjav med pomorskimi, pristaniškimi in logističnimi inštituti ter akademskimi ustanovami,
- ozaveščanje o pomorskih poklicih in njihovi privlačnosti za mlade,
- usklajevanje povpraševanja in ponudbe za delovna mesta v storitvah multimodalnega tovarnega prometa, oskrbovalnih verigah in infrastrukturi,
- usklajevanje obstoječih znanj in spretnosti ter funkcij za obravnavanje migracijskih vprašanj po vsej regiji in spodbujanje uspešnejše krožne migracije.

Morebitni viri financiranja: Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR), pobuda za modro rast – FAO, Evropski socialni sklad (ESS), evropski instrument sosedstva (ENI), ERASMUS+, instrument za povezovanje Evrope (IPE), nacionalni skladi.

2.4 Trajnostna potrošnja in proizvodnja (pomorski promet, pristanišča, pomorski in obalni turizem, slanovodna kultura)

Pomorske in kopenske dejavnosti skupaj z vse večjo urbanizacijo obale izvajajo pritisk na morske in obalne ekosisteme podbazena ter lahko vplivajo na dolgoročno vzdržnost sektorjev, kot so slanovodna kultura ter pomorski in obalni turizem. Ta prednostna naloga bo spodbudila izvajanje akcijskega načrta za trajnostno potrošnjo in proizvodnjo v regiji ter preusmeritev v pametnejšo in bolj zeleno mobilnost, trajnostni turizem in trajnostne prakse v akvakulturi.

Ukrepi:

- izvajanje modelov in praks trajnostne potrošnje in proizvodnje; podpiranje uporabe čistih virov energije za razsoljevanje morske vode; spodbujanje energijske učinkovitosti in prilagajanje podnebnim spremembam v obalnih krajih;
- spodbujanje zelenega ladijskega prometa in pristaniške infrastrukture za alternativna goriva; optimizacija pristaniške infrastrukture, vmesnikov in postopkov/operacij; nadaljnji razvoj vseevropskega prometnega omrežja in pomorskih avtocest ter povezanih pristaniških povezav;
- razvoj novih tematskih turističnih proizvodov in storitev, kar vključuje:
 - naravoslovne, kulturne in zgodovinske poti, navtični turizem in križarjenja, trajnostne marine, ribolovni turizem in rekreacijski ribolov,
 - gradnjo okolju prijaznih umetnih grebenov,
 - povezovanje morskih in celinskih zanimivosti (hrana, kultura, športne dejavnosti itd.);
- razvoj skupnih tehničnih standardov za trajnostno slanovodno kulturo v vseh državah, diverzifikacija sektorja in gradnja zmogljivosti.

Morebitni viri financiranja: Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR), Program za konkurenčnost podjetij ter mala in srednja podjetja (COSME), instrument za povezovanje

Evrope (IPE), finančni instrument za okolje (LIFE), evropski instrument sosedstva (ENI), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), program EU Obzorje 2020, nacionalni skladi, pobuda za modro rast – FAO, Evropski portal naložbenih projektov, Evropski sklad za strateške naložbe (EFSI), Evropski sklad za trajnostni razvoj (EFSD).

Pričakovani dosežki cilja št. 2

- Vključitev zahodnosredozemskih držav v pobudo BLUEMED in njeno agendo za strateško raziskovanje do leta 2017.
- 25-odstotno povečanje števila certificiranih ekoloških pristanišč in marin do leta 2022.
- 20-odstotno povečanje vrednosti proizvodnje trajnostne akvakulture do leta 2022.
- 20-odstotno povečanje turističnih prihodov zunaj sezone do leta 2022.

3.3 Cilj št. 3 — boljše gospodarjenje z morjem

Za vzpostavitev zdravih morskih in obalnih ekosistemov ob hkratnem spodbujanju socialnoekonomskega razvoja je potreben trden institucionalni, pravni in tehnični okvir, ki lahko uravnoteži konkurenčno povpraševanje po omejenih naravnih virih in prostoru.

Prednostne naloge:

3.1 Prostorsko načrtovanje in upravljanje obalnih območij

Poskušala se bo zagotoviti doslednost pri izvajanju direktive o pomorskem prostorskem načrtovanju in okvirne direktive o morski strategiji ter Protokola o celovitem upravljanju obalnih območij (ICZM).

Ukrepi:

- izboljšanje upravljanja morskih in obalnih območij, ki ga izvajajo lokalni akterji, ter zagotavljanje ustreznega in usklajenega izvajanja direktive o pomorskem prostorskem načrtovanju in Protokola o celovitem upravljanju obalnih območij, vključno z ekosistemskim pristopom,
- izboljšanje znanja o medsebojnem vplivanju kopnega in morja ter razvoj okolju prijaznih tehnično-tehnoloških rešitev za dobro okoljsko stanje morja in obale,
- razvoj orodij za izbiro ustreznih mest za objekte in naprave na morju ter izpolnjevanje energijskih in okoljevarstvenih zahtev v regiji.

Morebitni viri financiranja: Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), evropski instrument sosedstva (ENI), program EU Obzorje 2020, nacionalni skladi.

3.2 Znanje o morju in pomorskih dejavnostih

Za oblikovanje politike, podprto z dokazi, so potrebni usklajeni in sprotni morski in pomorski podatki o področjih, kot so naložbe, bruto dodana vrednost, zaposlenost, nastajanje in

odstranjevanje odpadkov, batimetrija, kakovost vode in spremljanje okolja. Potrebni podatki so pogosto nedostopni ali pa so dostopni le v nekaterih državah.

Ukrepi:

- spodbujanje zbiranja, vzdrževanja in hrambe podatkov prek obstoječih instrumentov, podatkovnih zbirk in projektov (zlasti evropske mreže za pomorsko opazovanje in podatke – EMODnet, virtualnega središča znanja, ki ga vodi sekretariat Unije za Sredozemlje, in projektov Obzorja 2020) ter širitev njihovega geografskega in tematskega obsega po vsej regiji,
- vzdrževanje in posodabljanje informacij o pojavih erozije in obalnih tveganjih; uskladitev in širitev sistemov za obalno spremljanje na ravni podbazena ter razvoj skupnih orodij za oceno vplivov človekovega delovanja,
- razvoj avtonomnih vozil brez posadke in povezane podvodne infrastrukture,
- gradnja zmogljivosti na področju pomorskih zadev.

Morebitni viri financiranja: Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR), evropski instrument sosedstva (ENI), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), finančni instrument za okolje (LIFE), program EU Obzorje 2020, nacionalni skladi, Zeleni podnebni sklad.

3.3 Ohranjanje biotske raznovrstnosti in morskih habitatov

Biotsko raznovrstnost regije ogrožajo onesnaževanje, evtrofikacija, uničevanje morskih in obalnih habitatov, prekinitev migracijskih poti prostoživečih živali, spremembe obalne dinamike, morski odpadki in hrup. Državam bo zagotovljena podpora pri njihovih prizadevanjih za izpolnjevanje dogovorjenih mednarodnih zavez, kot sta Barcelonska konvencija s svojim regionalnim načrtom za morske odpadke v Sredozemlju in Konvencija o biološki raznovrstnosti.

Ukrepi:

- ocena pritiskov na ozračje, kopno in morje ter tveganj za ekosisteme in zdravje ljudi,
- pomoč pri vzpostavitvi in upravljanju zavarovanih morskih območij, zmanjšanju količine morskih odpadkov, upravljanju balastnih voda in spremljanju zvočnega onesnaževanja,
- krepitev lokalnih zmognosti za odkrivanje invazivnih tujerodnih vrst in poti vdora ter strukture in delovanja morskih ekosistemov,
- podpiranje kampanj za ozaveščanje o morskem okolju in biotski raznovrstnosti ter okoljevarstvenem prostovoljstvu po vsej regiji.

Morebitni viri financiranja: finančni instrument za okolje (LIFE), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), evropski instrument sosedstva (ENI), Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR), program EU Obzorje 2020, nacionalni skladi.

3.4 Razvoj trajnostnega ribištva in obalnih skupnosti

Ker so ukrepi trenutno razdrobljeni po obeh obalah, se bo z izvajanjem srednjeročne strategije Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju (2017–2020) za trajnost ribištva v Sredozemlju in Črnem morju poskušalo izboljšati regionalno usklajevanje in sodelovanje. S tem se bo tudi zagotovilo doslednejše izvajanje skupne ribiške politike na ravni podbazena.

Ukrepi:

- podpiranje trajnostnega razvoja malega ribolova in obalnih skupnosti s povečanjem zmožnosti regije za upravljanje staležev rib z večletnimi načrti za ribolov, tehničnimi ukrepi, zaprtjem območij in drugimi posebnimi ohranitvenimi ukrepi,
- izboljšanje zmožnosti regije za zagotavljanje ustreznega zbiranja podatkov, rednih znanstvenih ocen in ustreznega pravnega okvira za nadzor in inšpekcijske preglede,
- vzpostavitev lokalnih tehničnih skupin za proučevanje posebnih priložnosti in groženj ter opredelitev skupnih ukrepov in postopkov ukrepanja,
- širjenje najboljših praks na področju trženja ribiških proizvodov, povečanje njihove dodane vrednosti in diverzifikacija gospodarskih dejavnosti v obalnih skupnostih (tudi s pristopi od spodaj navzgor, kot je lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost).

Morebitni viri financiranja: Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (EMFF), evropski instrument sosedstva (ENI), pobuda za modro rast – FAO, Generalna komisija za ribištvo v Sredozemlju (GFCM).

Pričakovani dosežki cilja št. 3

- Do leta 2021 naj bi pomorsko prostorsko načrtovanje in celovito upravljanje obalnih območij ter njuni izvedbeni mehanizmi zajeli 100 % voda v nacionalni pristojnosti in 100 % obale.
- Do leta 2020 naj bi bilo najmanj 10 % obalnih in morskih območij zavarovanih morskih območij ali pa zajetih v druge učinkovite ohranitvene ukrepe za posamezna območja.
- 20-odstotno zmanjšanje količine morskih odpadkov na plažah do leta 2024.
- Vključitev južnih sredozemskih držav v mrežo EMODnet do leta 2020.
- Do leta 2020 naj bi imele vse države ustrezen pravni okvir ter človeške in tehnične zmogljivosti za izpolnjevanje obveznosti, ki jih imajo kot države zastave, obalne države ali države pristanišča na področju ribiškega nadzora in inšpekcijskih pregledov.
- Do leta 2020 naj bi se pri 100 % ključnih staležev v Sredozemlju²⁴ izvajalo ustrezno zbiranje podatkov ter njihovo redno znanstveno ocenjevanje in upravljanje z večletnimi načrti za ribolov.

4. UPRAVLJANJE IN IZVAJANJE

4.1 Usklajevanje

Politično usklajevanje bo zagotovljeno z obstoječimi mehanizmi in postopki Unije za Sredozemlje, vključno s sestanki višjih uradnikov in ministrov. *Operativno* usklajevanje bo zagotovljeno prek projektne skupine za zahodno Sredozemlje, povezane z delovno skupino za modro gospodarstvo Unije za Sredozemlje, vključevalo pa bo nacionalne informacijske točke pri ustreznih ministrstvih, Evropsko komisijo in sekretariat Unije za Sredozemlje. K pridružitvi projektni skupini bi bili lahko povabljeni tudi predstavniki obstoječih sredozemskih regionalnih organizacij.

²⁴ http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/faoweb/GFCM/News/Mid-term_strategy-e.pdf.

4.2 Izvajanje in poročanje

Za uspešnost pobude morajo biti izpolnjeni številni ključni pogoji:

- ministrska podpora, s katero se potrdi, da pobuda zadeva različne politike, ministrstva in ravni oblasti. Države določijo prednostne naloge, prevzamejo lastništvo in odgovornost, uskladijo politike in sredstva na državni ravni ter nosilec odločanja in izvajalce politik zagotovijo ustrezna pooblastila in sredstva na vseh upravnih ravneh;
- Komisija zagotovi strateški pristop na ravni EU, vključno z usklajevanjem z obstoječimi pobudami, povezanimi z EU;
- države spremljajo in vrednotijo nacionalni napredek in projektni skupini poročajo o njem ter zagotovijo smernice za izvajanje;
- usklajevanje z delom obstoječih regionalnih organizacij se zagotovi prek sekretariata Unije za Sredozemlje;
- vključene so ključne zainteresirane strani: nacionalni, regionalni in lokalni organi, vključno z organi upravljanja, gospodarski in socialni akterji, državljani, akademske in nevladne organizacije. To vključevanje se bo spodbujalo tudi z javnimi dogodki (na primer letnimi forumi, medpodjetniškimi dogodki in dogodki s kratkimi predstavitvami za vlagatelje / za hitro financiranje);
- namenski mehanizem pomoči vnaprej zagotovi podporo državam in projektni skupini; podpora bi morala zajemati tudi vključitev zainteresiranih strani in njihovo medsebojno partnersko povezovanje ter zbiranje vseh podatkov, potrebnih za določitev izhodiščnega stanja, spremljanje napredka in poročanje o njem.

5. POVEZANOST S POLITIKAMI EU

Namesto ustvarjanja nove zakonodaje je namen te pobude, da se s krepitvijo politik, pomembnih za regijo, in spodbujanjem skladnosti s pravom EU dosežejo cilji Unije (prednostne naloge glede „delovnih mest, rasti in naložb“, „energetske Unije in podnebnih sprememb“, „migracij“ in položaja „močnejšega svetovnega akterja“).

Poudarek je na boljšem usklajevanju instrumentov financiranja in resnično celostnem pristopu, ki združuje različna področja politik ter tesno povezuje politike in pobude EU, kot so pomorska politika, skupna ribiška politika, kohezijska politika, okoljska ter morska in obalna politika, globalna strategija za zunanjo in varnostno politiko EU, sveženj o mejni in obalni straži, strategije za modro rast, pomorska varnost, MEDFISH 4EVER, biotska raznovrstnost, prilagajanje podnebnim spremembam, sedmi okoljski akcijski program, okvirni programi za raziskave in razvoj ter sporočili Partnerstvo za demokracijo in skupno blaginjo z državami južnega Sredozemlja²⁵ in Mednarodno upravljanje oceanov²⁶.

²⁵ COM(2011) 200.

²⁶ JOIN(2016) 49.

6. ŠIRŠE POVEZAVE

Potrebna je uskladitev s programi²⁷ in pobudami za območje Sredozemlja, s povezanim akcijskim načrtom za atlantsko območje in strategijo EU za jadransko-jonsko regijo ter s pobudama BLUEMED in PRIMA²⁸. Program INTERACT lahko glede tega zagotovi pomoč znotraj svojih pristojnosti.

Poleg tega mora biti pobuda skladna z obstoječo zakonodajo. Treba je doseči sinergijo s procesom Unije za Sredozemlje, dialogom 5+5, regionalnim akcijskim načrtom za promet za sredozemsko regijo, vsesredozemskim prometnim omrežjem in širšimi okviri, kot jih določata Barcelonska konvencija in Generalna komisija za ribištvo v Sredozemlju.

S predstavitvijo trajnostnih zamisli ter ustvarjanjem delovnih mest in rasti bi se lahko projekti, podprti s pobudo, razširili na druge dele Sredozemlja, s čimer bi pobuda postala izhodišče za trajnostno rast v bazenu.

7. ZAKLJUČEK

Komisija poziva Evropski parlament in Svet, da podpreta to sporočilo. Komisija poziva tudi Odbor regij in Evropski ekonomsko-socialni odbor, da podata mnenje o tej pobudi.

Komisija bo na podlagi poročil držav do leta 2022 Svetu in Evropskem parlamentu poročala o izvajanju te pobude.

²⁷ Na primer: program za Sredozemlje in program evropskega instrumenta sosedstva za čezmejno sodelovanje za sredozemski morski bazen.

²⁸ Partnerstvo za raziskave in inovacije na območju Sredozemlja.